

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 249/07-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. septembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. M., N., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., Advokátska kancelária, Z., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Protokolu č. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 3 T 2/2004-1864 z 27. marca 2006 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. júla 2007 doručená sťažnosť Ing. J. M., N. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu namieta porušenie svojich základných práv podľa

čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Protokolu č. 4 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 T 2/2004-1864 z 27. marca 2006 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom krajského súdu č. k. 3 T 2/2004-1864 z 27. marca 2006 odsúdený za trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 5 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007 tak, že odvolanie ako nedôvodné zamietol podľa § 256 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza: *«V priebehu hlavného pojednávania sa „zistilo“ na moje viackrát opakované sťažnosti, že časť IV. Spisu, ktorá obsahovala mnou predložené dôkazy nebola „omylom“ priložená k spisu a postúpená spolu so spisom prokurátorovi a následne aj súdu. Týmito dôkazmi som preukazoval iné skutočnosti, ako prezentoval prokurátor a pri ich použití by podstatne musela byť zmenená nielen obžaloba, ale aj celý rozsah dokazovania, výsluchy svedkov a poškodených a následne aj vyhodnotenie skutkov v rozsudku. Napriek zisteniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, o ktorom som bol upovedomený listom sp. zn. : IV/3 GPt 424/03 – 105 zo dňa 20.10.2004 a o opatreniach, ktoré uložil riaditeľ trestného odboru Generálnej prokuratúry SR (aspoň tak som bol informovaný) v súlade so zistenými nedostatkami, aby na odstránenie závažných procesných pochybení zo strany vyšetrovateľa krajský prokurátor podľa § 221 ods. 2 Tr. por. požiadal Krajský súd v Nitre o vrátenie mojej trestnej veci sa tak nielenže nestalo, ale ani mnou predložené dôkazy neboli v celom konaní posudzované alebo vyhodnocované.»*

Podľa vyjadrenia sťažovateľa *„celé konanie bolo postihnuté vadou bezdôvodných prietahov ...“*.

Ďalej sťažovateľ uvádza: „Za obzvlášť závažné porušenie zákona považujem konanie predsedu Krajského súdu v Nitre, keď po skončení dokazovania pred vynesením rozsudku moju záverečnú reč prerušoval, bezdôvodne ju časove obmedzoval a nakoniec mi neumožnil v záverečnej reči pokračovať. Následne po udelení posledného slova mi aj toto odňal s odôvodnením, že vraj „z dôvodu, že obsah práva posledného slova napĺňa zámer zákonodarcu o obsahu záverečnej reči.“ Myslím si, že som svoje zákonné práva uplatňoval v súlade so zákonom, pretože počas celého pojednávania som nemal možnosť vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu a aj ho podľa poskytnutých dôkazov vyhodnotiť.“

Podľa názoru sťažovateľa „Zo spisového materiálu je preukázané, že orgány činné v trestnom konaní, predovšetkým vyšetrovateľ K. a neskôr prokurátor a súd nevykonali dokazovanie tak, aby bol náležite zistený skutkový stav veci ani dôkazy svedčiace v prospech obvineného, naopak, generálnou prokuratúrou SR bolo zistené zatajovanie dôkazov a aj po tomto zistení neboli urobené žiadne opatrenia na odstránenie závažného stavu v konaní. Týmto konaním orgány činné v trestnom konaní, hlavne však Krajský súd porušil Trestný poriadok v ustanovení § 2 ods. 5 a v ustanovení § 89 o dokazovaní. Tým došlo aj k porušeniu môjho ústavného práva na spravodlivý proces, práva na obhajobu a k porušeniu ľudských práv a základných slobôd uvedených v medzinárodnom Dohovore o ochrane ľudských práv a slobôd. Rovnako sa dopustil tohto porušenia aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, keď ako odvolací súd sa stotožnil s takýmto konaním Krajského súdu v Nitre a neprijal opatrenie na odstránenie porušovania mojich práv“.

V súvislosti s namietaným porušením čl. 17 ods. 2 ústavy sťažovateľ argumentuje: „Mojim vzatím do väzby a samotným trestným stíhaním vo veci neplnenia mojich peňažných záväzkov voči mojím partnerom, nakoľko medzi mnou a všetkými „poškodenými“ existovali záväzkové vzťahy došlo k závažnému porušeniu môjho ústavného práva zakotvenom v článku 17 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok!“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti v závere sťažnosti navrhuje ústavnému súdu

vydať vo veci nasledovný nález:

„Základné právo a slobody Ing. J. M. podľa čl. 17 ods. 2., čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1..ods. 2 a ods. 3. písm. a), b), c) a d)Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Protokolu č. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn.: 1To 71/2006 zo dňa 21.3.2007 a Krajského súdu v Nitre sp. zn.:zo dňa 27.3.2006, sp. zn. : 3T 2/2004-1864 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. : 1To 71/2006 zo dňa 21.3.2007 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť Ing. J. M. trovy právneho zastúpenia v sume podľa vyčíslenia na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. G., advokáta Z. do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: [písm. a)] byť bez meškania, podrobne oboznámený s povahou a dôvodmi obvinenia proti nemu; [písm. b)] mať primeraný čas a možnosť na prípravu obhajoby; [písm. c)] obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú; [písm. d)] vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

Podľa čl. 1 Protokolu č. 4 dohovoru nikoho nemožno pozbaviť slobody iba pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ťažiskom obsahu sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že k porušeniu jeho základných práv zaručených čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, práv zaručených čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a), b), c) a d) dohovoru a čl. 1 Protokolu č. 4 dohovoru malo dôjsť v dôsledku porušenia základných zásad trestného konania vyjadrených v § 2 ods. 5 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov a v dôsledku porušenia ustanovení o dokazovaní vo vedenom trestnom konaní, keď podľa vyjadrenia sťažovateľa orgány činné v trestnom konaní a krajský súd nevykonali dokazovanie v súlade so zásadou náležitého zistenia skutkového stavu, pretože nevykonali aj dôkazy svedčiace v prospech sťažovateľa, ktoré sám v trestnom konaní predložil. Podľa názoru sťažovateľa sa porušenia jeho základných práv dopustil aj najvyšší súd, ktorý sa ako odvolací súd stotožnil s takýmto postupom krajského súdu a neposkytol ochranu jeho základným právam.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti takisto poukázal na „*bezdôvodné prieťahy*“, ktorými bolo podľa jeho názoru poznačené celé trestné konanie.

Právomoc ústavného súdu vyplývajúca z čl. 127 ods. 1 ústavy je vo vzťahu k všeobecným súdom limitovaná princípom subsidiarity, podľa ktorého poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 368 ods. 1 zákona č. 301/2005 Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená dovolanie.

Podľa § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku môže právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 dovolaním napadnúť obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je dôvodom dovolania porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom.

Právo na obhajobu v trestnom konaní obsahuje celý súhrn práv na realizáciu obhajoby proti vznesenému obvineniu, patrí medzi ne aj právo obvineného požadovať, aby v trestnom konaní boli zistené aj všetky okolnosti svedčiace v jeho prospech, čo sa premieta do povinnosti orgánov činných v trestnom konaní s rovnakou starostlivosťou objasňovať okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávať dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie (§ 2 ods. 5 Trestného poriadku).

Proti namietanému pochybeniu najvyššieho súdu v odvolacom konaní, za ktoré sťažovateľ považuje skutočnosť nevykonania nápravy v rámci opravného konania, napriek existencii hrubej chyby konania prvostupňového súdu (ktorá sa podľa názoru sťažovateľa premietla do porušenia jeho práva na obhajobu, „ústavného práva na spravodlivý proces“, ako aj práva podľa čl. 6 dohovoru), disponuje sťažovateľ dostupným a účinným právnym prostriedkom nápravy - dovolaním. Sťažovateľ môže tento mimoriadny opravný prostriedok proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007 uplatniť na základe zákona (Trestného poriadku). Ochranu sťažovateľovým právam je v tomto prípade oprávnený poskytnúť dovolací súd.

Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie čl. 17 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 1 Protokolu č. 4 dohovoru je potrebné uviesť, že obsah uvedených článkov v danom konkrétnom prípade sa týka otázky skutkových a na to nadväzujúcich právnych záverov

všeobecného súdu, ku ktorým tento dospel na základe vykonaného dokazovania. Ústavný súd je toho názoru, že prípadné porušenie práva na obhajobu v rámci vykonávaného dokazovania trestného konania by sa mohlo v priamom dôsledku prejavíť aj na porušení uvedených článkov. Z uvedeného zároveň vyplýva, že ochrana poskytnutá v rámci dovolacieho konania subsumuje aj označené články ústavy a dohovoru.

Právomoc dovolacieho súdu preskúmať v danom prípade v dovolacom konaní uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007 vylučuje právomoc ústavného súdu v uvedenej veci.

Pokiaľ ide o časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv zaručených čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, práv zaručených čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. a), b), c) a d) dohovoru a čl. 1 Protokolu č. 4 dohovoru prvostupňovým rozsudkom krajského súdu č. k. 3 T 2/2004-1864 z 27. marca 2006, ústavný súd v tomto prípade takisto zistil existenciu procesnej prekážky uvedenej v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a síce nedostatok právomoci.

Proti uvedenému prvostupňovému rozsudku krajského súdu bol prípustný riadny opravný prostriedok - odvolanie, o ktorom rozhodoval najvyšší súd, v právomoci ktorého bolo poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľa, čím je v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Ako zjavne neopodstatnenú odmietol ústavný súd tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ (v petite sťažnosti) namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 3 T 2/2004-1864 z 27. marca 2006 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 71/2006 z 21. marca 2007. Ústavný súd vo svojej judikatúre už viackrát vyslovil, že k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy by mohlo dôjsť v dôsledku nečinnosti alebo nesprávnej činnosti všeobecného súdu, avšak iba samotným rozhodnutím toto právo porušené byť nemôže (III. ÚS 143/05, III. ÚS 258/05). Uvedený nedostatok petitu sťažnosti však ústavný súd preklenul takým spôsobom, že

z obsahu odôvodnenia sťažnosti („celé konanie bolo postihnuté vadou bezdôvodných prietáhov“) vyvodil záver, že sťažovateľ namieta porušenie uvedeného základného práva vo vzťahu k postupu konajúcich súdov.

Ústavný súd zistil, že prvostupňové konanie vedené pod sp. zn. 3 T 2/2004 v spojení s odvolacím konaním vedeným najvyšším súdom pod sp. zn. 1 To 71/2006 bolo právoplatne skončené 21. marca 2007. Sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 18. júla 2007, t. j. po uplynutí dvojmesačnej lehoty na podanie sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, bola teda podaná oneskorene.

Ústavný súd tiež konštatuje, že v čase, keď bola sťažnosť ústavnému súdu doručená, bol stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľ nachádzal pred právoplatným skončením príslušného trestného konania, odstránený a k porušovaniu označeného základného práva už nedochádzalo.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, IV. ÚS 37/02) sa ochrana základnému právu vrátane základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecným súdom) ešte trvalo. Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nedochádzalo k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vychádza pritom z toho, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. K odstráneniu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím vo veci.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd opakovane judikoval, že jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v prípadoch, keď sa ňou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti,

že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 138/04, III. ÚS 172/05).

Vzhľadom na všetky uvedené závery ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť v celom rozsahu odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok

V Košiciach 27. septembra 2007